

Laajennettu oppivelvollisuus / Utvidgad läroplikt

Sivistysvaliokunta / Bildningsutskottet 27.10.2021 § 98

1216/12.00.00/2021

Valmistelija / Beredare: Sivistysjohtaja / Bildningsdirektör Jukka Pietinen, jukka.pietinen(at)sipoo.fi

Uusi oppivelvollisuuslaki (1214/2020) tuli voimaan 1.8.2021. Sen myötä oppivelvollisuus laajeni ja toisen asteen opinnoista tuli maksuttomia laajennetun oppivelvollisuuden piiriin kuuluville nuorille.

Oppivelvollisuuden laajennus tulee voimaan ikäluokka kerrallaan. Oppivelvollisuuden laajennus koskee kaikkia niitä nuoria, jotka suorittavat perusopetuksen oppimäärää oppivelvollisina 1.1.2021 ja tämän jälkeen. Jos perusopetuslain mukainen oppivelvollisuus on päättynyt ennen 1.1.2021, henkilö ei tule oppivelvollisuuden laajentumisen piiriin.

Lukuvuoden 2021–2022 alussa Sipoon lukioissa aloitti opinnot muutama sellainen opiskelija, jotka eivät kuulu laajennetun oppivelvollisuuden piiriin. Koska heille haluttiin taata yhtäläiset mahdollisuudet käyttää samoja oppimateriaaleja lain piiriin kuuluvien opiskelijoiden kanssa, sivistysvaliokunta päätti (SIVVLK 15.6.2021 § 73), että kunta tarjoaa kaikille lukuvuoden 2021–2022 alussa lukio-opintonsa aloittaville opiskelijoille maksuttomat oppimateriaalit.

Oppivelvollisen hakeutumisvelvollisuutta sekä perusopetuksen järjestäjän hakeutumisvelvollisuuden ohjaus- ja valvontavastuuta koskevat oppivelvollisuuslain säännökset tulivat voimaan jo 1.1.2021. Käytännössä tämä tarkoittaa, että velvollisuus hakeutua ja jatkaa perusopetuksen jälkeisessä koulutuksessa koski jo keväällä 2021 perusopetuksen päättäviä oppivelvollisia.

Samassa yhteydessä eduskunta muutti myös perusopetuslakia, lukiolakia, ammatillisesta koulutuksesta annettua lakia, vapaasta sivistystyöstä annettua lakia, opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annettua lakia, valtakunnallisesta opinto- ja tutkintorekistereistä annettua lakia, opintotukilaki, koulumatkatukilakia, ylioppilastutkinnosta annettua lakia, nuorisolakia sekä eräitä muita lakeja. Pääsääntöisesti nämä lakimuutokset tulivat voimaan 1.8.2021 lukien.

Oppilas- ja opiskelijahuoltolain soveltamisalaa on laajennettu siten, että kaikki oppivelvollisuuttaan suorittavat opiskelijat ovat sen piirissä. Samalla myös oppilaitoksen sijaintikunnan velvollisuus järjestää opiskeluhuollon psykologi- ja kuraattoripalveluita laajeni.

Edellä mainituilla lakimuutoksilla toteutetaan oppivelvollisuuden laajentamista koskeva uudistus. Uudistus tuo sekä kunnille että koulutuksen järjestäjille uusia tehtäviä ja velvoitteita.

Tutkintoon valmentava koulutus

Oppivelvollisuuslain lisäksi on annettu uusi laki tutkintokoulutukseen valmentavasta koulutuksesta (1215/2020), joka tulee voimaan 1.8.2021. Tutkintokoulutukseen valmentavaa koulutusta järjestetään vasta 1.8.2022 lukien. Lukuvuonna 2021–2022 perusopetuksen jälkeistä oppivelvollisuutta voi suorittaa vielä perusopetuslain mukaisessa lisäopetuksessa, lukiokoulutukseen valmistavassa koulutuksessa ja ammatilliseen koulutukseen valmentavassa koulutuksessa. Perusopetuslaista, lukiolaista ja ammatillisesta koulutuksesta annetusta

laista on kumottu em. koulutusmuotoja koskevat säännökset 1.8.2022 lukien. Koulutukset yhdistetään uudeksi tutkintokoulutukseen valmentavaksi koulutukseksi, jossa perusopetuksen jälkeistä oppivelvollisuutta voi suorittaa 1.8.2022 lukien. Koulutuksen järjestäminen edellyttää opetus- ja kulttuuriministeriön koulutuksen järjestämislupaa.

Sipoon kunta tekee aktiivista yhteistyötä ammatillista koulutusta antavien oppilaitosten (Careeria, Keuda ja Practicum) ja Itä-Uudenmaan kuntien kanssa, jotta sipoolaisilla nuorilla olisi tosiasiallinen mahdollisuus jatkaa halutessaan opintojaan TUVA-koulutuksessa perusopetuksen jälkeen.

Sipoon väylä -toimintamalli

Oppivelvollisuuslain mukaan oppilas, joka ei ole suorittanut perusopetuksen oppimäärää ennen kuin hän on täyttänyt 17 vuotta, ei saa jatkaa opintojaan lapsille ja nuorille tarkoitettussa perusopetuksessa. Sen sijaan hänet tulee ohjata jatkamaan opintojaan aikuisille tarkoitettuun perusopetukseen. Sipoota lähin koulutuspaikka sijaitsee Keravalla, jonka aikuislukiossa voi suorittaa perusopetuksen oppimäärän. Lähin ruotsinkielinen aikuislukio sijaitsee Helsingissä Töölössä.

Kevätlukukauden päättyessä usealle oppilaalle ei voitu antaa perusopetuksen päättötodistusta. Koska heillä ole opintososiaalisista syistä edellytyksiä jatkaa opintoja aikuislukioissa, kunta on luonut erityisjärjestelyn, jonka turvin nuoria tuetaan perusopetuksen oppimäärän suorittamisessa.

Sipoon väyläksi nimetyssä toimintamallissa nuoret opiskelevat Sipoon opistossa opiston opettajan johdolla jokaiselle nuorelle laaditun henkilökohtaisen oppimissuunnitelman mukaisesti. Sitä mukaa, kun nuori on omaksunut opinnoissa perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa määritellyn oppiaineen oppimäärän, perusopetuksen aineopettaja arvioi oppimäärän suorittamisen. Sipoon väylän avulla nuorille tarjotaan sekä oppilaan ohjausta, oppilashuollon ja kouluterveyden huollon palvelut. Toiminta on siihen osallistuville nuorille kaikilta osin maksutonta. Lisäksi he saavat käyttöönsä HSL-matkakortin, mikäli koulumatka on pidempi kuin 5 km.

Kunnan eri roolit

On tärkeää, että kunta perusopetuksen järjestäjänä, asuinkuntana ja eri koulutusmuotojen järjestäjänä tunnistaa eri roolit ja kunnalle eri rooleissa säädetyt uudet tehtävät ja velvoitteet. Lainsäädännön ohella kunnan hallintosäännön mukaisesti määräytyy kunnassa se, minkä viranomaisen vastuulle ja alaisuuteen esim. perusopetuksen järjestäminen ja perusopetuksen järjestäjälle säädetyt tehtävät kuuluvat. Jatkossa kunnan palvelurakenteen ja hallintosäännön tulee tunnistaa myös asuinkunnalle oppivelvollisuuslaissa säädetyt tehtävät.

Uuteen lainsäädäntöön sisältyy velvoitteita ja tehtäviä, joita ei ole säädetty tietyn viranhaltijan tai toimielimen tehtäväksi. Kuntien, opetuksen ja koulutuksen järjestäjien on otettava uusien velvoitteiden ja tehtävien ratkaisuvalltaa koskevat määräykset hallintosääntöihin. Ratkaisuvallan osalta asiaan kiinnitetään tarkemmin huomioita yleiskirjeen muutoksenhakua koskevassa kohdassa. Mm. tästä syystä Sipoon kunnan sivistysosaston toimintasääntö päivitetään vielä ennen vuoden vaihdetta.

Oppivelvollisuuden seuranta ja valvontajapalvelu Valpas

Oppivelvollisuuden laajentumisen toteutumisen varmistamiseksi Opetushallitus on rakentanut uuden sähköisen palvelun, jossa oppivelvollisuutta valvovat virkailijat voivat seurata oppijan tilannetta koko

oppivelvollisuusiän ajan. Uusi palvelu rakennetaan virkailijan Opintopolun kokonaisuuden yhteyteen.

Valpas-palvelun kautta oppivelvollisuutta valvovat virkailijat pystyvät tarkastelemaan tietoja liittyen oppivelvollisen koulutukseen hakeutumiseen, opiskeluoikeuksiin sekä koulutuksen maksuttomuuteen. Lisäksi palvelun kautta voi tehdä tarvittavat ilmoitukset vastuuketjun seuraavalle toimijalle ja merkitä tiedon oppivelvollisuuden keskeyttämisestä.

Valpas-palvelun toiminta-ajatuksena on tukea vastuuketjua, jossa oppivelvollinen pyritään saattamaan ohjaus- ja valvontavelvolliselta seuraavalle, jotta oppivelvollisen osalta on koko ajan olemassa joku taho, joka valvoo oppivelvollisuuden toteutumista.

Sipoon kunnassa on määritelty Valpas-palveluun liittyvät tehtävä- ja vastuunjaot eri viranhaltijoille. Siten on varmistettu, että järjestelmä on pystytty ottamaan asianmukaisesti käyttöön 1.8.2021 alkaen.

Lisätietoja oppivelvollisuuden laajentumisesta löytyy mm. Kuntaliiton sivuilta osoitteesta [Oppivelvollisuuden laajentaminen | Kuntaliitto.fi](#)

Esittelijä / Föredragande	Sivistysjohtaja / Bildningsdirektör Pietinen Jukka
Ehdotus / Förslag	Sivistysvaliokunta merkitsee asian tiedoksi. Bildningsutskottet antecknar ärendet till kännedom.
Käsittely / Behandling	
Päätös / Beslut	Sivistysvaliokunta hyväksyi yksimielisesti esittelijän ehdotuksen. Bildningsutskottet godkände enhälligt föredragandens förslag.